

Hemma igen

Ett återvändande innebär inte bara en geografisk transformation, utan också att det vuxna jaget måste parera sammansmältningen av barndomens bilder med en ny stadsbild. Mot den brokiga fonden tecknar sig därtill samtidens moraliska frågor och ett nytt ansvar. Hur gör man?

Grejen är den att det fanns en tid när jag ingenting hellre önskade än att komma bort från västra Göteborg. Åtminstone på sikt, vad nu det betydde med ungdomens begränsande horisont. I backspegeln inser jag att det snarare handlade om en dröm om att fly från mig själv och den jag var på gatorna där. Det var inte så att jag hellre hade varit i östra Göteborg, verkligen inte, där satte jag aldrig min fot. Haga, Linné och Majorna var min hemmaplan, men det kändes samtidigt otänkbart att det skulle vara allt, stadsdelarna utgjorde platsen för mitt vuxenblivande, men tanken att verkligen leva där som vuxen var någonting helt annat, det kändes överkligt deprimerande, själva definitionen av att ha fastnat, en loser-tillvaro utan dess like.

25 år senare har jag kommit tillbaka. Den långa frånvaron från staden, som egentligen inte alls känns lång, på många sätt känns 1995 som igår, har gett mig främlingens blick och den krockar ofta med känslan av någonting extremt hemtam. Resultatet blir en cocktail, eller kanske snarare klassisk göteborgsk grogg, av en medelålders mans hyggligt nyfikna steg på asfalten och en sugande kraft som samtidigt drar honom bakåt i tiden. För första gången bor jag i en egen lägenhet, ett stenkast från Järntorget, platsen så mycket ruffigare och hotfullare än i mitt minne. Jag håller alltid min pojkes hand extra hårt när vi korsar den på väg till eller hem från skolan.

Mitt hemvändande sammanfaller med en polariserande debatt om den svenska migrationspolitiken. Det handlar om den nya

humanitära skyddsgrunden och i vilken mån afghanska ensamkommande pojkar ska omfattas av denna. På ett djupare plan rör det också frågan om vad det innebär att vara höger eller vänster idag. Om inte det lömska coronaviruset hade anträt scenen och – klassiskt för en objuden gäst – dröjt sig kvar betydligt längre än önskat, hade ämnet dominerat det politiska samtalet i betydligt högre utsträckning. Men det finns trots allt där och pockar på vår uppmärksamhet. I jämförelse med viruset är moralfrågan mer tillspetsad: Kan vi – i humanismens namn – acceptera ett samhälle med en rad utmaningar vi kanske hellre varit utan? Hur ska vi navigera för att säkerställa att vår etiska kompass fortfarande leder oss rätt?

Det börjar bli vår. Min son och jag besöker plaskdammen vid Mariaplan, som fortfarande ligger uttorkad, kall och öde, lugnt väntande på den stundande invasionen av blöjbarn, plastankor och solkräm. Jag slås än en gång av att Majorna är vänster på riktigt, ett svep över de kylslagna tappra familjerna och deras pick-nick-filtar räcker. Sirapsflaskor med saft, var inte det fenomenet förpassat till historiens sophög? Fransiga mönstrade filtare, ponchos och tajta jeans med tjafs – här är samtiden en tidsresa. Familjerna återvänder inte till städhjälpsskinande hem efter utflykten, tänker jag, för till skillnad från Södermalm, där jag bott de senaste tolv åren, sätter moralen – men också finanserna – stopp för sådana utsvävningar. Kanske är det bara tacksamt, ett dilemma mindre att tvingas hantera.

Vi hälsar på hos en vän till mig som bor i närheten. Det blir ett kärt återseende, vi har inte setts på länge och det finns barn, karriärbyten och skilsmässor att avhandla. Hans barn delar rum, vilket de egentligen inte skulle behöva, då lägenheten är en fyra. Men i ett av rummen bor en ensamkommande afghansk pojke. Han är inte hemma nu, eftersom han jobbar på ett äldreboende. Jag gläntar på hans dörr, ser tonåringens klassiska stökighet i all sin prakt: tomma

läskburkar och sönderrivna kexpaket, ett vilt liv där så mycket fortfarande är i sin linda, fiskarna som simmar runt i det skinande rena akvariet under loftsängen känns som ett främmande, men samtidigt märkligt rogivande element. "Han älskar sina fiskar", säger min vän. "De är viktigast av allt."

Jag frågar hur mycket han får i ersättning för den humanistiska gärningen och han svarar "ingenting". Det kändes bara självklart, med tanke på det "extra" rummet och allt. Mina tankar går till mitt tidigare liv igen, till häromåret när ensamkommande flyktingar bjöds hem på middag för att träffa svenska barnfamiljer och lära sig mer om Sverige, eller vad som nu var tanken. Mina sociala medier fylldes av bilder från dessa kvällar och det var svårt att komma bort från tanken att det viktigaste med besöket var möjligheten att kamma hem lite godhetslikes. Som räknades redan när gästen återvände till sitt flyktingboende, förvisso mätt, men gissningsvis med en minst sagt ambivalent känsla inombords.

Ett par dagar senare besöker min pojke och jag Majornas bibliotek. Det är en händelse som ser ut som en tanke att det i ungdomshörnan sitter en ung mörkhyad beslöjad kvinna. Jag som helst aldrig pratar med någon genomlever något slags crashkurs i moralfrågor med integrationspolitisk inriktning under denna korta övergångsperiod mellan vinter och vår. Jag ger henne en vädjande blick.

Hon berättar att hon arbetar som ledare för unga killar som halkat till, även om hon använder andra ord. Nu försöker hon få dem att upptäcka böcker. Hon kommer från Mogadishu och flydde med sina föräldrar från inbördeskriget, även om mamman och pappan flyttat hem igen, efter 12 år i Sverige. "Vi hamnade i Bollnäs", säger hon och jag nickar ivrigt, äntligen har jag någonting att bidra med då min pappa är uppvuxen där. I stackato börjar jag svamla om sjön och bandylaget. Hon ler förstående och säger kortfattat men vänligt: "Det är inte så kul i Bollnäs". Jag ser uppbrottet, familjen som lämnar Somalia och hamnar i fucking Bollnäs. Oavsett hur vi värderar

ländernas demokratiska nivå och livskvaliteten och så vidare är det en ofattbar fysisk och psykisk resa. Vi kritiserar gärna den främmandes ovilja att assimileras i Sverige. Plocka en slumpmässigt vald svensk familj. Tvinga dem att lämna valfri stad för Mogadishu. Önska dem lycka till.

Vi knatar hemåt, jag med fyra böcker under armen, som du inte kommer vilja läsa och som jag kommer få böta förseningsavgifter på. Det blir alltid så, ett slags oskriven lag, men vem bryr sig? Jag menar, kom igen, vi behöver inte fly från ett inbördeskrig.

Jag kommer inte kunna skydda dig mot allt omkring oss, tänker jag. Inte hela vägen. Jag måste lära dig att navigera mellan alkisarna, de ihärdiga romska tiggarna och de aggressiva skrikande måsarna, den konstant närvarande potentialen till slagsmål. Det får räcka med det. För grejen är den att det är din tur att försiktigt börja upptäcka gatorna nu, allt som fastnat i mig under tidens gång genom livet betyder ingenting för dig, du är din egen. I den urbana miljö jag valt att göra till mitt hem är jag på sin höjd din ljusbärare. Alla andra situationer där du kommer behöva din kompass får vi ta vi senare.

Jag kollar en extra gång att det är låst och stryker ditt hår. Vi sjunker ner i soffan, med benen brett isär, som två utmattade superhjältar. Du kör igång tevespelet och jag ställer mig vid fönstret och tittar ut på gården. Mellan de yrvakna plantorna och färgglada cyklarna och den lilla sandlådan ser jag bilder av din stad glida förbi.

Text och foto: Valle Wigers